

Стефан Китанов,
директор и създател на „София Филм Фест“:

Играя за победата, не за играта

Интервюто взе Виолета Цветкова, снимки Тони Тончев

Той е на 58, но има енергия на 31-годишен, на колкото за пръв път поема директорски пост. Мотивира хората с идеи и е готов да работи всичко – от лепене на афиши до преговори с чуждестранни кинопродуценти. По образование е икономист, филмов критик и артмениджър, по призвание – киноман, музикант, събирач и разказвач на истории. Създаде Международния „София Филм Фест“ и един от 10-те най-големи пазари за европейски филмови копродукции Sofia Meetings. И ако сега има истински притеснен човек заради коронавируса и забраната на всички културни събития у нас, това е Стефан Китанов. Вместо на 12 март да открие 24-тото издание на фестивала, който постави България на картата на престижните международни кинофоруми, той трябваше да спре провеждането му: да откаже самолетни билети и хотели за стотици гости от чужбина, да спре прожекции, брифинги, представяне на проекти, преговори на копродуценти...

– Можем ли да кажем, че сте пред най-голямото изпитание в историята на „София Филм Фест“, г-н Китанов?

– Досега не сме били в такава ситуация. Това е война. Срещу човечеството. Атакува ни анонимно зло. Гледали сме го на кино, но този филм е наяве. Имали сме и други атаки. Тази е от най-силните. Засега. Нека ѝ се противопоставим – не само ние, киноманите, а всички. Да си помагаме. И да вярваме в доброто. Обичам филмите с хепиенд. Ще гледаме този филм на 24-тия „София Филм Фест“! Очаквайте го през 2020!

– Май ненапрасно директорът Китанов за всички е оптимистът Кита...

– Просто се опитвам да радвам хората

с това, което правя. А ако успявам, то е с много труд, с приятели, вдъхновение и пътувания; с това да съм последователен в заниманията си. Така е още от 1992 г., когато започнах да работя в Дома на киното. Компромисите са неизбежни, но е важно да не изневеряваш на посоката, която си поел.

– Това означава ли, че винаги сте знаели какво искате да постигнете?

– Не. Когато кандидатствах във Висшия икономически институт „Карл Маркс“ в края на 70-те, знаех само, че не искам да държа изпит по математика. За специалността „Финанси и кредит“ се кандидатстваше с география и ме приеха там. Петте години следване сигурно са

ме научили на нещо, но това, което ми остана завинаги, са приятелите и спортът. Бях основен състезател във волейболния отбор на института и това ме стимулираше. По природа съм състезател. Играя за победата, а не просто за играта. Ако бягам, трябва да съм първи. Ако съм трети, го приемам, но ако мога да съм втори или първи, повтарям състезанието. Ако не – усмихвам се и продължавам напред. Важно е да се научиш да приемаш загубата! Урокът от грешките е най-доброто образование!

– Завършвате и кинознание в НАТФИЗ, а успехите Ви започват, след като ставате директор на Дома на киното – готов ли бяхте за поста?

– Бях на 31 с акъл на 18-годишен. Стана случайно. Или може би не случайно. След 10 ноември 1989-а бях един от първите улични музиканти в София. По-късно към мен се присъедини моят приятел, китаристът Петър Георгиев – Пешето. Веднъж през април 1992-ра в подлезата на НДК, където свирехме, дойде кинокритикът Сашо Янакиев (светла му памет!) и каза: „Кита, има конкурс в Съюза на филмовите дейци (СБФД) за директор на Дома на киното и ние с Янко Терзиев (също кинокритик, б. а.) смятаме, че ти си подходящ“. Отидох, подадох молба, върнах се и продължихме да си свирим. След две седмици станах директор на

Следваме Стефан Китанов, защото е:

- *Едновременно артист и мениджър*
- *Вдъхновител, може да доведе тук и най-резервираната световна звезда*
- *Не толерира мързеливи и небрежни*

Дома на киното.

- **Не беше ли трудно за човек без управленски опит?**

- Не бих казал. Екипът на Дома на киното беше от един основен прожекционист, друг, който го сменяше, касиер, организатор и директор. Нямаше компютри, нямаше и средства. Пиших програмите на ръка върху лист А4 и ги разлепвах по другите кина. Такъв директор бях. Нямаше и помещение за офис. Сам ремонтирах стаичка, до която се стигаше през прожекционната. Ако някой искаше да се срещне с мен, трябваше да звънне на левия вход към киносалона, да излезе киномеханикът, който обикновено беше по потник, защото при киномашините е горещо, и да го упъти към „кабинета“ ми – такива бяха първите ми бизнес срещи.

- **Какво не променихте в работата си досега?**

- Винаги съм бил много взискателен към всичко. Никога не съм толерирал мърлявщина, неподреденост, неперфектност.

- **В Дома на киното започна и предисторията на най-голямото Ви кинодете „София Филм Фест“ – трудно ли го превърнахте в престижен европейски кинофорум?**

- Беше въпрос на натрупване, на познания, на срещи, на пътувания. Първото ни събитие в Дома на киното беше малък фестивал, който приятелят ми Коста Биков, тогава главен секретар на СБФД, кръсти „Световно кино в края на лятото“. В кризата от 1992-ра – 1993-та хората не можеха да отидат на почивка, затова им дадохме възможност да пътуват чрез киното. Тогава започнах да работя активно с чуждестранните културни институти в София, с които сме в прекрасни контакти и до днес. После дойде идеята за „Рок Филм Фест“, който направихме с Британския съвет, основно със зам.-директорката Джоана Морис и с Деси Стойчева, шеф на отдел „Изкуства“.

Пак стана случайно. В лондонския *National Film Theatre* – представителен кинокомплекс на Британския филмов

институт, имаше сезон на рокфилми, за които ми отвориха очите Янко Терзиев и Найджъл Крос от Британския съвет в Лондон. С помощта на Найджъл идеята се оформи и зрителите у нас видяха рокфилми като *Woodstock* и *Monterey Pop*, като *The Song Remains the Same* за *Led Zeppelin* и др. Посрещнахме и роклегендата Мич Мичъл, барабанист на *Jimi Hendrix Experience*. Публиката реагираше като на рокконцерт, невероятна енергия!

– И нямаше спиране след това...

– Точно така. Логично дойде продължението „Рок Филм Фест 2” през 1994-та, но между двата фестивала се случи едно от най-важните събития в живота ми. През есента на 1993-та Британският съвет обяви конкурс за стипендии за артмениджмънт, кандидатствах, одобриха ме и заминах на специализация във Великобритания. Седемте месеца там ми отвориха очите, слуха, сетивата. Първите три месеца в *De Montfort University* в Лестър за мен бяха най-вече повод да търся, да откривам и да попивам. Срещах се с хора, пътувах из цяла Англия, отидох и в Шотландия, и в Уелс, и в Ирландия. Ходех в автентични рокклубове.

Тютърът ми, или класният, Кристофър Моън, ме канеше на вечеря със семейството си. Имаше всички плочи на Джони Мичъл, *Beatles* и *Rolling Stones*, купени в дните на излизането им. Записа ми на касета първите албуми на Мичъл и ги слушах, докато тичах привечер в квартала. Кулих си първата качествена китара, *Yamaha*, и направих малък концерт за колегите ми чуждестранни студенти – с моите пет акорда и любимите ми парчета на Боб Дилън, Саймън и Гарфънкъл, Нийл Йънг. А после с други студенти пяхме и в рокклуб *Royal Mail Pub* в Лестър. Голям купон!

– Беше за удоволствие или имахте по-далечна цел?

– Не си поставям цели. При мен нещата стават естествено. Имах семейство, жена и дъщеря на пет години, никога не съм си и помислял, че няма да се върна в България или че ще правя друго, освен да съм в Дома на киното и да организирам „Рок Филм Фест”. Затова обикалях арткината

в цяла Великобритания. Бях и на няколко техни събирания – истинска школа за мен как се прави програмация и какви филми се показват, какви събития правят и как ги промотират, как представят авторите, какви са брошурите и каталозите им, как работят с медите.

Ходех и на концерти – първо в рокклубове, после и на големи звезди като Ерик Клептън, Джо Кокър, *Zi Zi Top*, Джетро

Тъл, на Бърт Йенш, който след това дойде в София. Няма да забравя и мига, когато за пръв път пристигнах в Лондон. С Джона Морис имахме среща на гарата *Kings Cross*, с метрото стигнахме до *Piccadilly Circus*, на излизане тя ме помоли да не вдигам поглед, докато не ми даде знак. Изкачихме се на повърхността и когато чух „сега”, видях сграда на пет етажа с надпис *Tower Records*. Легендарният магазин за аудио и визия се превърна в моята библиотека.

– А имахте ли знакова за бъдещето Ви среща?

– Да. Докато бях в Лестър, се очакваше посещение на кралицата. Споменаха ми, че може да представлявам българските студенти и да се ръкувам с Елизабет Втора. В същото време обаче в *National Film Theatre* в Лондон имаше втора част на програмата с рокфилми и аз поех натам. Гледах *Leonard Cohen: Bird on a Wire* на Тони Палмър и... през юни 1994-та той беше първият режисьор суперзвезда, който дойде на „Рок Филм Фест 2”. А след това още много пъти, защото обикна България.

През есента на същата година отидох на Лондонския фестивал и се срещнахме с Палмър в един пуб. Пихме по чаша вино и той ми каза: „Стефан, донесъл съм последния сценарий на Джон Озбърн. Искам да направя филм за Хенри Пърсел и ти да организираш снимките в България. Това е тв филм, продуциран от *Channel 4*, с епоха, с масовки и за да

Кариерата

Стефан Китанов създава фирмите „РФФ Интернешънъл” (1994) и „Арт Фест” (2001), с които организира ежегодни кинофестивали в България и продуцира филми („Светът е голям и спасение дебне отвсякъде”, „Рапсодия в бяло”, „Белгийският крал”, „Дивата круша”, „Ирина” и др.). Сценарист е на документалния филм „ФСБ”. Разпространява у нас филми на Вим Вендерс, Франсоа Озон, Фатих Акин, Ларс фон Триер и др. От 2003-та е член на Европейската филмова академия. Журирал е на фестивалите във Венеция, Кан, Карлови Вари, Москва, Кайро и др. Отличен е със „Златен век”, „Златно перо”, Мениджър на годината на „Европа Синемас”.

го направим, ни е необходима дестинация като България. Уверен съм, че щом можеш да организираш „Рок Филм Фест“, ще се справиш и с филм“.

– И заснехте „Англия, моя Англия“ – тогава ли си казахте „мога и повече“?

– Може и така да е било, но аз просто исках да свърша тази работа професионално. Открих първата си продуцентска фирма, работихме заедно с приятеля ми Радослав Спасов, а от опитните продуценти и директори на продукция Сашо Методиев и Руси Люцканов научих страшно много за организацията на процеса. Безкрайно съм благодарен и на художника сценограф Анастас Янакиев, защото за всички от българския екип това беше голямо приключение. У нас ритъмът на работа все още беше като в социалистическото кино, а при Тони Палмър няма „не може“. Изключително високателен, всяка втора негова дума беше „искам!“, а в добавка – „сега!“. Той ме научи, че няма невъзможни неща. Научи ме и на практичност, да предвиждам и да работя бързо.

Едно от най-големите ни изпитания беше при заснемането на епизод с Големия пожар в Лондон от 1666 г. Построихме декорите в един ръкав на Суходолското езеро, което трябваше да бъде река Темза. При нечовешки условия. В началото на април 1995-а завяла непомнен сняг. София заприлича на Сибир. Заведохме Тони Палмър да види направеното, той погледна декора на 10 м от водата и каза: „Стефан, каква е прогнозата за времето?“. Ами, отвърнах, след три дни рязко се затопля и снегът ще се стопи. „Аха – продължи той. – Искам този декор да отиде горе, на хълма. Сега!“ Усилието беше страшно, но се справихме. Когато започнаха снимките, участниците в сцената газеха във вода. Т.е., ако декорът не беше преместен, „старият Лондон“ щеше да се удави в Суходолското езеро.

– Кой е добре дошъл и кой няма място в екипа Ви?

– Това също е естествен процес. С времето дойде желанието за по-големи събития – след „Рок Филм Фест 1 и 2“ направихме фестивала на „Монти Пайтън“, а през 1997-а се случи и първият „Мюзик

Тери Джоунс – незабравимият

През 1996-а великият Тери Джоунс беше гост на фестивала на „Монти Пайтън“ в Дома на киното. Адски топъл човек. Сприятелихме се в мига, в който го заведох в кварталния ресторант „Веслец“ и поръчах шопска салата, кебапчета, боб с лютеница и лук и люти чушлета. По-късно ме покани в дома си в Лондон, тръпнех от вълнение, че отивам при една шеста от „Монти Пайтън“, а на вратата ме посрещнаха двама – Тери Джоунс и Майкъл Пейлин. Велико! Тери беше сготвил, а аз носех от ракията на баща ми. Два дни по-късно, благодарение на него, отидох и при Тери Гилиъм и направихме едночасово интервю. За съжаление, неотдавна Тери Джоунс отлетя... Винаги ще помня как на пресконференция в София сподели: „Имам бъдещ проект – „Мистерията на българските салати“, който задължително върви с ракията на бащата на Стефан“.

Филм Фест“, когато за музикалната програма се грижеше Ивайло Крайчовски – Пифа (светла му памет!). Работех с малък екип. И тъй като започнах да правя фестивал като независим продуцент, имах и офис извън Дома на киното – половината хол вкъщи беше преграден с библиотечка, на една маса имах факс и компютър. Така беше до 1999-а, когато наех първата ни стаичка в НДК.

Винаги съм работил с хора, които вярват на това, което правя, и възприемат високателността ми към всичко. Някои не понесоха темпото, други бяха мърлячи и отпадаха. Трети не издържах на това да се работи идеалистично. С Мира Сталева и Кирил Лозанов сме екип още от първия „София Филм Фест“ през 2001 г. С нас беше и Маргарита Радева – светла ѝ памет, почина на 33, огромен човек! С Вихрена Нинова и Светла Дамянова сме повече от 15 години. Екипът ни има постоянно ядро, около което се гради останалата му част. Може би не е правилно, но водещ принцип за мен е реализацията на проекта.

– Ключов момент в историята на фестивала е филмът „Ничия земя“ на Данис Танович, нали?

– През 2002 г. „Ничия земя“ беше номиниран за „Оскар“, а аз научих, че имаме вино с това име. Отидох при Филип Харманджиев, собственика на „Дамяница“, и му казах: „Вие имате виното, ние имаме

филма – хайде да ги срещнем“. Филип каза „ми хайде“ и спонсорира коктейла на откриването. По средата на фестивала обаче филмът спечели „Оскар“ и аз написах имейл на продуцентите: „Ние имаме виното и филма, защото с него открихме фестивала, а пък вие имате „Оскар“, ама ние го смятаме и за наш. Хайде да видим кое е първо – виното или филмът – и да се премерим. Но вместо да се вади „Калашник“, елате на чаша „Ничия земя“ и да получите първата в историята на фестивала награда, кашон с вино“. Продуцентът Марк Баше дойде, връчих му кашона и казах на публиката в НДК: „Вече имаме награда, ама искате ли фестивалът да стане състезателен, да си има международно жури и т.н.“. Всички в залата казаха „да“ и на следващата година вече имаме конкурс.

– А как успявате да привлечете световноизвестни личности?

– С приятели, с пътуване, с лични срещи. С писма не става. Просто отивам, представям се, естествено и открито. Така се случи примерно с Вим Вендерс през 2000 г. на фестивала в Ерусалим. Отивахме с жена ми към едни маси, проснати на библейска ливада пред филмотеката, и до едно дърво намерих банкнота от \$20. Късмет! След секунди до една от въпросните маси видях Вим Вендерс. Представих се, попитах дали би гостувал на нашия фестивал. Той ми даде имейла

си и каза: „Стефан, в момента живея в Ел Ей. Но ако съм в Европа около твоите дати и имам два свободни дни, ще дойда и в София”. И през 2006-а дойде. А на прес-конференцията каза, че нарочно оставил онези \$20... Да бе, да!

– Продуцирате и филми. Рангел Вълчанов изпя лебедовата си песен именно с Ваша подкрепа – кой е яркият спомен от него?

– Рангел (светла му памет!) има съдбовно място в живота на моето семейство. Със съпругата ми Илиана Китанова бяхме още студенти, когато той я покани да се снима в „А сега накъде?”. Помолех да съм на стаж в продукцията, бях момче за всичко, но като студент по кинознание ми беше важно да следя как работи магьосникът Рангел. Беше като сън! Веднъж преди снимки пусна запис с невероятна индийска музика, изпълнявана на ситар от Шауразия, после събра актьорите и основните членове на екипа и каза: „Скъпи мои, ние с оператора стигнахме до идеята, че това ще е последният филм в живота ни – след като завършим последния кадър, всички да се самоубием, Радослав Спасов да го заснеме, след което да отлети и той и да оставим това на света”. Гробно мълчание! Рангел продължи: „Ако споделяте, кажете”. Плахи гласчета казаха: „Аз съм съгласен/на”. Така владееше ситуацията, че постигна уникална съпричастност. И после развали магията.

Минаха години. На 60-ия си рожден ден Славчо Спасов ни събра в двора на Киноцентъра. Много от актьорите на „А сега накъде?” бяха там и ни хрумна да заснемам продължение. Рангел и Георги Данаилов написаха сценарий, два пъти кандидатствахме за субсидия, гласуваха ни малка сума, но ние и не искахме много. Така се роди „А днес накъде?” – в първия филм жена ми беше актриса, а аз момче за всичко; във втория тя пак беше актриса, а аз – продуцент, а нашата дъщеря беше асистент. Рангел беше на 78, болен, с катетър, но не закъсня нито веднъж за снимки. Когато имаш такъв висок дух до себе си, ти го следваш.

– В рамките на „София Филм Фест” създадохте първата форма на копро-

Семейството

„Семейството е най-важното за мен на този свят. Радвам се, че със съпругата ми Илиана сме заедно и ме търпи повече от 30 години.”

дукционен пазар у нас – как се разви Sofia Meetings?

– *Sofia Meetings* се роди от опита ми като продуцент на филма „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде” на Стефан Командарев. Посещавах пазари на филмови проекти и разбрах колко важно е един кинофестивал да има и професионална платформа, която да привлича международната филмова индустрия, но и да дава възможност за развитие на хората, работещи тук. Формулата на нашия копродукционен пазар е микс между

Приятелите

„Най-близките ми приятели не са много, но срещите ни са пълноценни. Отворен човек съм, макар и да не съм екстровеерт. Бързо се сблизявам с непознати, а доверието се доказва във времето.”

начините, по които работят пазарите на проекти в Ротердам и в Котбус. От 2004-та до сега *Sofia Meetings* се превърна в един от 10-те най-важни пазари на филмови копродукции в света. Тук идва каймакът на европейската филмова индустрия, хора с отношение към Централна и Източна Европа. Пазарът е и трамплин за новите български филми – 90% от тях започнаха като проекти и тръгнаха по света оттук. Голяма роля за развитието му има Мира Сталева, която го оглавява от 16 години!

– И вярвате, че въпреки коронавируса ще има „София Филм Фест” и Sofia Meetings 2020?

– Както се казва, Coming Soon! Поздравявам квартала/Петте къшета, София, България, Европа и планетата Земя с парчето *Always Look on the Bright Side of Life* (*Винаги гледай към светлата страна на живота*) от филма на Тери Джоунс „Животът на Брайън според Монти Пайтън”. Не мога да не ви поздравя и с парчето *We Shall Overcome* („Ще го преодолеем”), но за да не ставаме твърде сериозни, да се върнем към финала на песента от „Животът на Брайън”: „По-лоши неща стават в морето...”. Да му мислят големите риби.

– Ясно – Кита да му мисли. А какъв е той вкъщи?

– Кита вкъщи няма никакви претенции. Лош актьор е, естествен и пряк е, понякога твърде директен. Поради тоталната си заетост може би не можах да отделя достатъчно време на израстването на моята дъщеря за сметка на жена ми, която ѝ се посвети. А сега бих искал да компенсирам с двегодишната ни внучка Димана. Всеки миг с нея е равен на безкрайност.

– Как Ви нарича – Кита или дядо?

– Даду.

– Какви са мечтите на Даду и Кита за 2020?

– Даду мечтае за повече време с Димана, а мечтата на Кита е фестивалът по-бързо да започва и свършва, че да има време за Димана (*усмихва се*). **И**

Снимките са със съдействието на „Гранд хотел София”